

COSINZEANA

REVISTĂ · ILUSTRATĂ · BILVNARĂ

ABONAMENTUL:

PE UN PĂTRAR DE AN Lei 25.—
PE JUMĂTATE DE AN Lei 50.—
ÎN STREINĂTATE 1 AN Lei 160.—
PREȚUL UNUI EXEMPLAR Lei 4.

DIRECTOR:

DR SEBASTIAN BORNEMISA
REDACȚIA, ADMINISTRAȚIA ȘI TIPOGRAFIA
CLUJ, PIAȚA CUZA VODĂ, Nr. 16.
ANUL VI. Nr. 12. ☉ 30 Iunie 1922.

In acest număr:

Ilustrații și articole

Nunta dela Belgrad: mirele și mireasa, cununia.
Morții zilelor din urmă: D. Zamfirescu și T. Ionescu.
Congresul primarilor ținut în 11 Iunie la Cluj.
Despre religia mormonă, originea și persecuțiile ei.

Dări de seamă

Chestiunea minorităților în România Mare.

Pagini literare

Continuarea admirabilei povestiri „Picioarul de lemn” de Ion Agârbiceanu; „Intr’o zi de primăvară”, nuvelă de N. Popovici; „Ghiță”, o schiță plină de vervă de Vladimir Nicoară. Versuri semnează: Dem. Gâlman, Grigorie Vêja.

Flori de o zi

Ce nu știe Societatea Scriitorilor Români; Scriitori ardeleni premiați de Academie; Cum era odată; Moartea poetului basarabean Tudose Roman; Politeța franceză; Versurile triste ale lui Nicolae Badiu; Soartea văduvelor chineze, etc.

Ghicitori — Bibliografie — Scrisori dela Redacție.

† Duiliu Zamfirescu.

de Petronius.

Literatura românească a îndurat o mare pierdere prin moartea lui Duiliu Zamfirescu.

Poetul delicat, romancierul apreciat, nuvelistul de o rară eleganță, a fost simpatizat și dujmănit în viață, după cum scriea literatură pură, sau ieșia pe arena amăgitoare a esteticeii.

Ca estetik, a fost de o infatigabilă victorie, deși n'a prea avut prilejul să adune pe acest tărâm, decât înfrângeri. Cel dintâiu roman al său *In fața vieții* a provocat aprecierea corosivă a lui Dobrogeanu-Gherea, care l'a clasat, dela început, printre cei lipsiți de talent, poreclindu-l: pesimistul dela Solenri.

Și Dobrogeanu-Gherea, de data asta, nu avea dreptate. Duiliu Zamfirescu s'a dovedit pe urmă, un talent adevărat, cizelat, la a da postul metropolelor culturale.

Unde îl trimisese misiunea lui de diplomat. Stilul lui fără a avea o notă de intensă și comunicativă căldură, era de o limpezime elegantă și rece, ca aceea a cleștarului.

În romanele lui, cari indică adevăratul început al acestui gen literar în literatura noastră, s'a oprit și asupra Ardealului. Ro-

de a descinde din vagonul-restaurant, și a se opri, pentru câteva zile, în preajma bogatelor sate românești, din preajma Sibiului.

Și poetul de o precisiune și impecabilitate clasică, a simțit atunci, că are și inimă românească, și a încercat coarde noi ale lirei, ca să ne dea câteva pagini emoționante, în legătură cu viața românească ce o descoperise în Săliștea Sibiului și împrejurime.

Am avut prilejul să-l întâlnesc o sin-

gură dată, la un banchet în Cluj. În sala cea mică a hotelului New-York am văzut cum și-a șters lacrimile, în două rânduri, când un orator i-a tălmăcit sentimentele curate ale Ardealului față de vechiul regat.

În răspuns, deși glasul îi tremura la început, și-a regăsit repede siguranța lui de arbitru al eleganței și demnității, ce o reclama prestigiul lui de prezident al Camerei...

El pleacă prea de timpuriu, și într'un fel cu totul neașteptat.

Mai avea, desigur, încă multe de scris și noi mai puteam avea

destule clipe de elevare sufletească, cettindu-l.

Acum că a plecat fără să-și ia adio dela nimeni, admiratorii și adversarii se întrec într'un a-i aduce elogii, și a-l așeza alături de cei mai distinși reprezentanți ai gândirei românești.

E și aceasta o grațitudine, ce sosește — după bunul obicei al neamului nostru — cu o mică întârziere.

Uniunea orașelor.

Orașele românești, cu excepția câtorva din provinciile unite, sunt într'o stare dintre cele mai triste și înspăimântătoare. Începând dela formele exterioare ale esteticeii și până la cele mai tainuite detalii administrative, ele prezintă aproape toate simptomele unei boli, care le slăbește zi de zi și nu lasă ca trupul lor fraged să se desvolte după cerințele moderne, să se întărească și să devină ceea ce ar trebui să fie: oglinda fermecătoare a poporului român, cu calitățile lui caracteristice.

Germenele răului este chiar la baza acestor așezări și el provine din lipsa unui regulament modern, după care orașele ar trebui să se conducă. Lipsa unui criteriu stabil, amestecul nefast al politicii de partid și amestecul adesea inoportun al statului fac ca orașele românești să tănjească și ca ele să nu se poată desvolta în niciuna dintre direcțiile, pe care ar trebui să le înfățișeze.

Acest lucru l'am văzut în primul rând noi Ardelenii, cari am cutreerat granițele strănte ale vechiului regat și de aceea nu este de mirat, că tot de aici s'a pornit și inițiativa laudabilă de-a întemeia o „Uniune a orașelor române“, cu frumosul scop de-a apăra, sprijini și reprezenta interesele administrative, materiale și morale ale orașelor, de-a ridica nivelul administrației, de-a pune dezvoltarea științei și dezvoltatele experiențe practice streine în folosul lor și de-a crea o procedură administrativă unitară pentru toate orașele din România Mare.

Ideea acestei uniuni, este o mândrie pentru noi să spunem, pornește din iubitul nostru Cluj și ea se datorește vrednicului primar al acestui oraș, d-lui Dr. Iulian Pop și tovarășului său de muncă, d-lui consilier Dr. Emil Dandea.

Congresul ținut în 11 Iunie a. c. în sala Prefecturii din Cluj, este opera acestor oameni, dar dacă el a succes atât de splendid, aceasta se datorește desigur și entuziasmului și înțelegerii adânci a celorlalți primari ai orașelor României, cari au simțit în adevăr, că orașele românești trebuie scuturate din letargia în care zac și trebuie mai ales ridicare cât mai neîntârziat la rangul lor de focare ale vieții sociale, culturale și economice a României.

Congresul din 11 Iunie din Cluj, este doar începutul muncii grele, care așteaptă pe primarii orașelor românești. Pentru ca munca lor să fie dusă la izbândă, ei vor trebui să stăruie mereu, să stăruie necontenit, să stăruie întruna. Noi cetățenii orașelor le cerem acest lucru și'n lupta lor au sprijinul nostru moral și toată îndărjirea noastră de-a ne putea crea orașele igienice, orașele sociale, orașele culturale, orașele moderne, demne și necesare unei țări, care vrea să trăiască.

Dr. Sebastian Bornemisa.

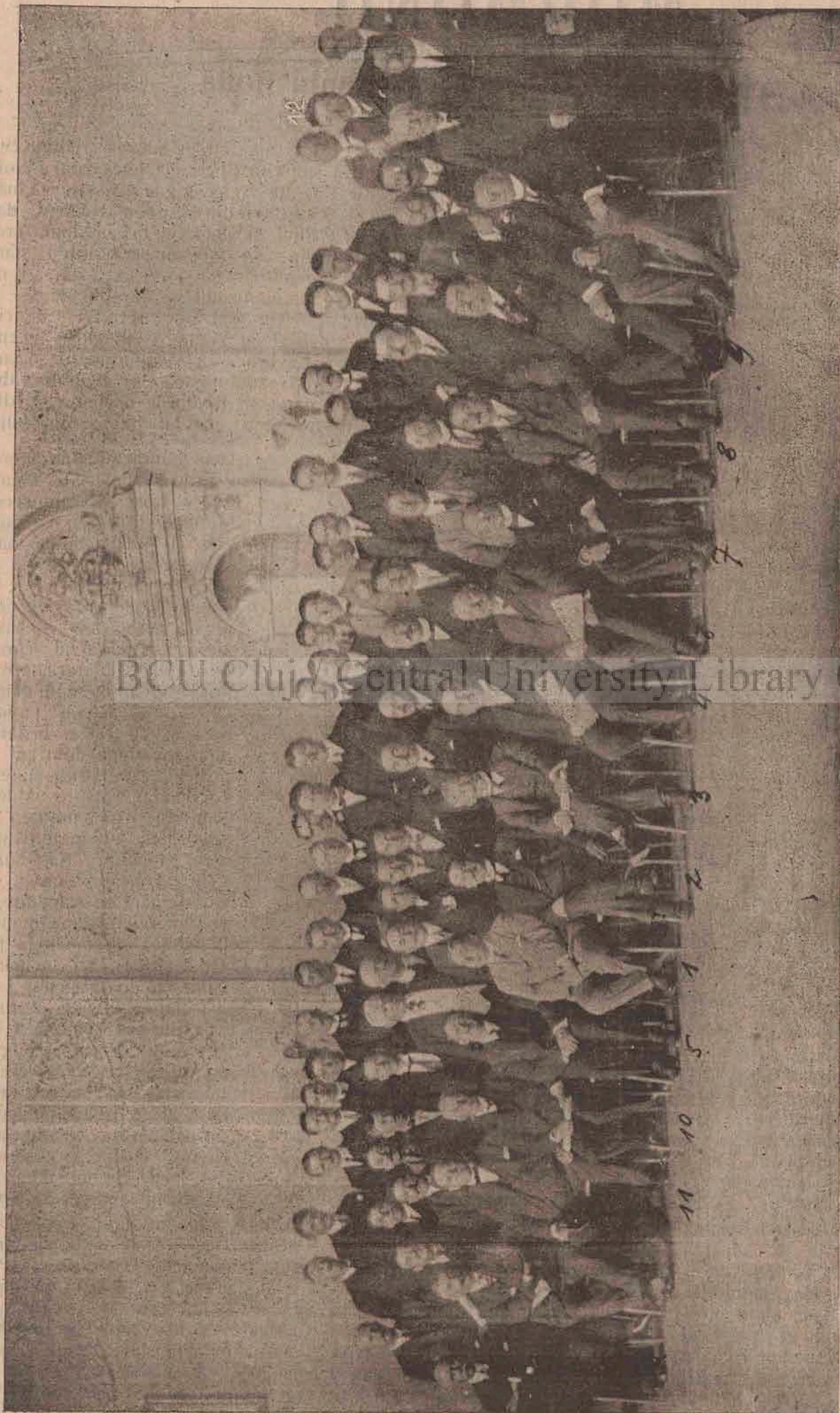

DUILIU ZAMFIRESCU, marele scriitor și fost președinte al Camerii, mort repentin în săptămânile trecute.

manul *Indreptări* e o gloriificare a Ardealului, trecând binișor peste cadrele verosimilității. Chiar și atunci, la apariția lui, ne-au surprins accentele lui de lirism și exagerări. Pe atunci în vechiul regat nu ne cunoștea decât d. N. Iorga. Societatea scriitorilor români se oprise ce e drept, pe o seară la Sibiu și Arad, dar incolo habar n'avea nimeni dincolo de Carpați, să-și apropie urechea măcar de sufletul cultural al Ardealului. Boierii treceau la băile din Apus, și dela geamul vagonului-restaurant aruncau o privire fugară acestui petec de pământ, pe care îl cunoșteau tot așa de puțin, pe cât cunoșteam noi o plasă din Turtucaia...

Duiliu Zamfirescu a fost printre acei foarte puțini, cari și-au permis gestul

Fotografie de Fr.-J. Iacobovici - Cluj.

Congresul primarilor din România, ținut la Cluj în ziua 11 Iunie, când s-au pus bazele „UNIUNII ORAȘELOR ROMÂNE”. În fotografia noastră distingem următoarele persoane mai marcante: 1. Corbescu, primarul orașului București; 2. Dr. Iulian Pop, primarul orașului Cluj; 3. Coriolan Bucico, primarul orașului Orădea Mare; 4. Dr. Robert Kipper, substituit al orașului Cernăuți; 5. Dr. Onișor, profesor de drept administrativ la universitatea din Cluj; 7. Al. Crăsnaru, consilier în Consiliul superior administrativ; 8. Văraru, fost director al Internelor din Cluj; 9. Dr. Popovici, prefectul poliției din Cluj; 10. Dr. G. Tripon, fost prefect și membru în Consiliul agrar superior; 11. Fotescu, primarul orașului Ploiești; 12. (sus la dreapta) Dr. E. Dandea, consilier al orașului Cluj, raportor al chestiunilor de organizare a „UNIUNII ORAȘELOR ROMÂNE”.

MORMONII

— O sectă religioasă de proveniență nouă. —

În bătrâna noastră Europă cu rosturile ei așezate, cu instituțiile ei care evoluează încet, — de creșterea unei noi religii sau a vreunei noi și importante secte religioase nu se face amintire de pe la începutul veacului al XIX-lea. Nu tot astfel stau lucrurile și în America. Începutul acestui veac a văzut aici născându-se o mulțime de noi secte religioase, dintre care cele mai multe însă s'au prăbușit tot atât de repede, după cum s'au și născut. S'a zămislit însă, atunci,

la 1828, o religie, sau mai bine zis o sectă religioasă, *mormonismul*, care a prins adânci rădăcini în masse și care dăinuiește și azi, numărând în toată lumea cam 600.000 de suflete.

Acestei religii noi înființată de fermierul *Iosif Smith*, — un iluminat, despre care se spunea încă prin 1827 că stă în legătură cu îngerii, — nu i-a lipsit nimic pentru a se impune. Persecutată pentru principiile ei, care refuzau *Bibliei orice caracter de inspirație divină*, persecutată mai ales pentru *poligamia*, pe care o introdusese ca dogmă în învățăturile sale, — legea mormonă s'a întărit și a devenit pe teritoriul ei de azi aproape singură stăpânitoare a sufletelor.

Dar nu numai persecuțiile întăresc o idee, care încearcă să-și facă drum în lume ci și originea ei învăluită în umbră legendară. Această origine legendară o are și legea mormonă. Intemeietorul ei, *Iosif Smith*, după ce se răspândi faima, că el stă în legătură cu un înger și adună în jurul lui câteva sute de

oamenilor „Tablele Legii“, tablele cele adevărate, aduse pe vremuri în America de profetul Mormon. *Smith*, întemeietorul legii celei noi, se retrase apoi cu aceste table în singurătate și când reveni printre credincioșii săi, aduse traducerea nouilor porunci și învățăturile cele noi, care fură strânse în „Cartea Mormonă“, biblia legii acesteia.

Înzădar se încercară cei chemați să arate, că biblia mormonă cuprinde ideile unui roman religios necunoscut și nepublicat, a unui

cari apărare în adevăr credința cea nouă și libertatea lor. Statul *Illinois* multă vreme nu fu în stare să înăbușe credința noilor cetățeni, dar fiind în 1844 *Smith* asasinat, credincioșii lui ajunseră într'o stare deplorabilă, încât se părea, că mormonismul își dă sufletul.

Un salvator se ivi atunci: *Brigham Young*. Noul *Moise* începu să vorbească Mormonilor de o țară a făgăduinții, care ar fi undeva departe, în ținuturile necunoscute din preajma marelui fluviu *Mississippi*.

Două ani de zile ținură pregătirile și după-și făcură uriașe care de transport, Mormonii plecară cu toții vreo 10.000 de oameni, bărbați, femei și copii.

Parcurend în laie, ca popoarele nomade de odinioară peste 3000 de kilometri, ei avură în cursul drumului de îndurat suferințe grele, luptându-se nu numai cu *Piele-Roșii*, ci și cu foamea și cu setea. Însfârșit ajunseră, după doi ani de părădie, pe țărmii marelui *Lac Sărat*, înspre *Munții Stâncoși* și aici fondară un oraș nou, numit după numele locului: *Salt-Lake-City*. Teritoriul întreg, pe care-l luară în stăpânire, îl numără *Utah*, după numele Indianilor ce stăpâneau pe aceea și cu cari încheiară contracte de prietenie.

Isolați de lume, Mormonii ajunseră la adăpost de persecuții și sub neergica și înțeleaptă conducere a lui *Brigham Young* cunoscură o ne mai pomenită propășire. O nouă „revelație divină“ făcută succesorului lui *Iosif Smith* întări în

Botezul unei femei, care a trecut la legea mormonă.

Marmoni credința în lumea cealaltă și institui din nou *poligamia*, pe care legile statelor, în care trăiseră mai înamite, o opriseră. Profetul dădu el cel dintâiu exemplu, luând 19 neveste, dela care i se născură 56 de copii. În 1898 numărul nepoților lui *Young* se urca la 206.

Grație familiilor numeroase, Mor-

REGELE ALEXANDRU al Serbiei și PRINCIPESA MĂRIAORA, mire și mireasă.

monii se înmulțiră repede într'un chip ne mai pomenit. Ei, care abia erau 11380 în 1850, ajunseră după douzeci de ani să fie 86786. Ultimul recensământ din 1910 îi arată ca fiind 75% din populația regiunii Utah, care e la această dată de 373351 suflete. Numărul lor astăzi, după cum am mai spus, este aproximativ de vreo 600.000.

Mormonismul are în America dușmani neîmpăcați și lumea îi acuză de fel de fel de crime. Mai ales se spune, că femeile lor sunt tratate ca adevărate *sclave*.

Ceea ce nici dușmanii lor nu pot ascunde însă, este pasiunea lor pentru lucru și pentru progres. Pe moșiile lor au cele mai moderne mașini agricole și cultivă pământurile după cele mai noi sisteme. Ei au cultivat mai întâi în America sfecla de zahăr și astăzi singură regiunea Utah produce peste 85000 de tone de zahăr. Acest teritor, care în 1850 era un deșert în adevăratul înțeles al cuvântului, locuit și prădat de bande sălbatice, a ajuns azi adevărat grănar, care produce o enormă cantitate de

grâu, de ovăș și de cartofi. Pe câmpurile lor pasc vreo jumătate de milion de boi, vreo 150.000 de cai și vreo 2 milioane și jumătate de oi. Valoarea totală a proprietăților lor este evaluată la 674 milioane 290 mii 211 dolari.

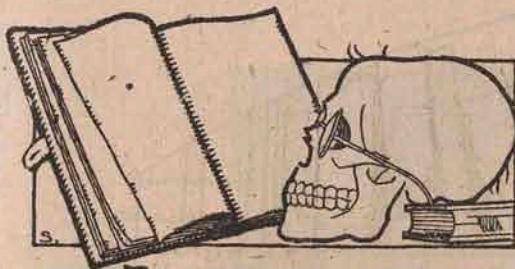
**Cetiți și răspândiți
Revista „Cosinzeana”**

SAVANTUL PROFESOR DR I. CANTACUZINO IN CLUJ. Profesorul Dr. I. Cantacuzino, unul dintre cei mai mari savanți ai lumii și distins elev alui Metschnicoff, fost director al sănătății publice în timpul războiului și mare luptător pentru unirea neamului, — a ținut în zilele de 26, 27 și 29 Maiu a. c. — invitat fiind de facultatea de medicină din Cluj, 3 conferințe despre imunitatea față de tuberculoză și despre imunitate în general. Conferințele s'au ținut la institutul Pasteur, în fața unui mare număr de admiratori ai savantului, în fața studenților și a întregii lumi medicale din Cluj. In fotografia noastră: I. Prof. Guyard; II. medic general Bădescu; III. Prof. Dr. Cantacuzino; IV. Prof. Călugăreanu; V. Prof. Moldovan; VI. Prof. Iacobovici; VII. Prof. Tomas;

NUNTA DELA BELGRAD: Metropolitul Serbiei, un moșneag de 91 de ani, constințește legătura de căsătorie dintre tânăra pereche regală în fața unei numeroase asistențe de elită, venită din toate țările Europei.

DĂRII DE NEAMĂ

CHESTIUNEA MINORITĂȚILOR ÎN ROMÂNIA MARE.

Ziaristul maghiar Victor Erdélyi (Aradi), cunoscut publicului românesc ardelean încă dinaintea războiului pe urma lucrării sale „Caterina Doamna noastră” precum și pe urma articolelor sale îndrăznețe, în cari a avut, nu odată, tăria să spună adevăruri crude înfruntând pentru aceasta ura și desconsiderația stăpânirii maghiare, — a început o publicație periodică sub titlul „*Studiile sociologice*” și în cel dintâi număr al acestei publicații tratează „*chestiunea minorităților din România Mare*”.

Cetind broșura d-lui Erdélyi, în creierul omului se nchiagă vrând nevrând icoana vremurilor vechi, care sunau și răsunau de chestiuni de naționalitate, de probleme școlare și religioase ale cetățenilor maghiari cu „buzes române, slovace, sârbe, etc...” și îți se pare — în urma înfățișării în astfel a lucrurilor de către d-l Erdélyi, că lumea veche încă nu a dispărut pentru totdeauna, că spiritul ei exclusivist mai dăinuiește încă, doar că în altă formă și cu alte tradiții!

D-l Erdélyi nu vorbește cu patimă și nici cu ură, nu lingusește și nu exagerează; un obiectivism mult-puțin rece stăpânindu-i condeiul, — d-sa este calm, și sincer, se pare, și astfel broșura d-sale este un prețios element de judecată pentru cunoașterea „chestiunii minorităților din România Mare”.

Sociolog și încă de cel stăpânit de idei democratice nefalsificate, d-l Erdélyi după ce arată în ce constă chestiunea minorităților în țara noastră, care este un stat în formațiune și nu un stat mărit, spune dela început că problema minorităților nu poate fi rezolvită decât de un guvern, care într'adevăr înțelege să lucreze pentru binele și fericirea României Mari și nu pentru o su-

premație, care este totdeauna o primejdie pentru granițele unei țări. Chestiunea minorităților privindu-o ca o chestiune economică, în felul acesta înțelege să și o rezolve. Chestia limbii, a bisericii și a învățământului — sunt doar semne exterioare ale problemei. minorităților și acestea se pot ușor rezolva. Căci, spune d-l Erdélyi, o limbă de stat trebuie să existe, și aceasta nu poate fi decât limba majorității, omul cuminte însușește această limbă pentru a putea avea contact cu oamenii de pe-o rază cât mai întinsă, — dar în ținuturi locuite de minorități, cari nu cunosc limba statului, este barbarie să trimiți funcționari și judecători cari să nu cunoască direct limba acelor, pe cari îi administreză și cărora le împart dreptatea.

A sili limba maternă a cuiva este un atentat anticultural, este o crimă rușinoasă.

Chestiunea bisericească are două laturi: pe cea a credinții, care este un lucru sfânt și pe cea a bisericii propriu zise, care, când e vorba de biserică de stat, e element de reacțiune al statului, iar când este vorba de bisericile minorităților, aceste servesc când reacțiunea din dreapta, când pe cea din stânga. Important este libertatea credinții și nu a bisericii.

Chestiunea învățământului trebuie să fie tratată de oameni de cultură. În momentul, în care școala ajunge un teren de manifestare a „politicii de săcăială”, ea și-a pierdut orice drept la existență. Politica școlară a vechei Ungarii a dat uriașe mase de analfabeți, cari au fost sprijinul cel mai de preț al reacțiunii cele mai negre. Dacă politica românească va reuși să lase în întunec masele minorităților și să le transforme într'o cireadă de analfabeți, aceștia vor deveni în curând instrumentul cel mai de preț al reacțiunii, care este destul de puternică de altfel în România Mare.

Pentru a pune pe temelii trainice România de azi, este necesar a pune capăt politicii, care a produs mișcările țărănești de altădată și a nu continua sistemul politic, care a adus pierzarea „*vecinilor mutilați*”. Bărbații politici ai țării astăzi nu mai e permis să facă o *politică românească, ci o politică a României Mari*. Continuarea unei politici de reacțiune, e drept, va zdrobi minoritățile, dar prin aceasta va înființa și armata aceea de ie-

nici, cari aduc de obicei pieirea unei țări.

Elementele acestea există și în Ardeal și în Basarabia. Ele se recrutează din boierimea maghiară și rusească, care găsește pe zi ce trece tot mai multe legături de sânge cu românismul și care a stors atât de aspru în trecut deopotrivă pe țărânul maghiar și rus ca și pe cel român.

Vechile rele din țara veche și anume: dănuirea marelui proprietăți, sistemul administrativ nenorocit, care se sprijinește pe politica de partid, și justiția, care are autoritate, dar nu are prestigiu, trebuie să înceteze, dacă vrem, ca elementele constitutive ale României mari să se contopească și să creeze în adevăr statul unitar și trainic.

Programul de urmat, pentru acest scop, d-l Erdélyi îl schițează astfel:

1. Executarea cinstită a reformei agrare;
2. Ajutorul necesar pentru gospodăriile țărănești nou înființate, ca ele să-și poată procura inventarul de lipsă;
3. Organizarea exportului produselor agricole din Basarabia;
4. O nouă lege a minelor și o politică minieră de stat sănătoasă în locul legii vechi din Ardeal, care are urmări foarte păgubitoare;
5. O exploatare de păduri unitară și sănătoasă.
6. Rezolvarea pe baza unui program unitar a chestiunilor de petrol, gaz metan, cărbuni.

Interesele economice ale neamurilor care trăiesc în România Mare sunt atât de mult comune și identice cu interesele României Mari, încât a lucra împotriva acestora, înseamnă a lucra împotriva țării. De aceea datoria oamenilor politici ai acestei țări este a cunoaște interesele României Mari și a lucra cu toată sinceritatea și cu tot patriotismul pentru consolidarea ei.

Dr. S. B.

PAGINI LITERARE

Piciorul de lemn.

ION AGÂRBICEANU.

— 10 —

VIII.

Bătrâna Marina nu mințise: *Filăru* nu se mai întoarse în sat. Dar ea se înșelase când crezu că transferarea lui fu hotărâtă numai în urma jebelor sale. Jelbe se făcură multe împotriva lui, dar nu ele scăpară satul de lepădătura aceea care necinstise zeci de case în cei doi ani de războiu. Adevăratul motiv fusese cu totul altul: Vr'o cinci bărbați, întorși întregi de pe front, umblau să-i pună capul. Transferarea și-o ceruse el însuși îngrozit de oamenii aceia, cari întorși din mijlocul măcelului, îl priveau ca niște lupi.

Dar Stana, încă înainte de-a părăsi *Filăru* satul se incurcă și cu alții, între cari era un văduv tomatec și un bețiv căruia abea-i mijiseră mustățile.

Trecură însă săptămâni întregi dela ziua aceea îngrozitoare în care *Andrei* era s'o ucidă, și Stana nu mai părăsi nopțile casa. Trecuse Crăciunul, se pușese un ger amar, se porniră ospețele și Stana nu se mai arăta pe nicăiri între ferferițe, cum făcea mai înainte. Nu se mai auzeau strigăturile ei nerușinate dela nunți. Tovarășele ei de petreceri se gândeau la ea cu dispreț, dar în disprețul acesta era mai mult conștiința josniciei lor, căci ele iată, nu cutează să-și schimbe viața, ca Stana. Dar în curând o uitară!

Dar tovarășele ei se înșelau. Stana nu avea nici un gând de pocăință. Nu părăsise casa dintr'un motiv ciudat, la care ținea cu încăpăținare. Sila ce-i făcuse *Andrei* să recunoască în fața soacrei sale și în fața lui, înțelegerea dintre ea și *Andrei*, că el îi lasă toată libertatea de-a trăi în ticăloșia ei, o umilise îngrozitor. Mărturisirea aceasta în fața alor doi îi păru că o dezbracă de cămașă, și o pune goală în mijlocul uliții, supt ochii trecă-

torilor. Era într'adevăr ciudat simțământul acesta la ea! Căci, mai bine de-o jumătate de an nu se mai rușina de oameni, intra la *Filăru*, mai pe urmă la ceilalți, ziua în amiaza mare. Bătrâna îi știa de mult cărările, și chiar Stana i s'a lăudat de nenumărate ori cu isprăvile sale, în vreme ce se certau. Iar lui *Andrei*, atunci noaptea, i-a spus în față adevărul.

Așa dar' din ce motiv se simțea așa de grozav umilită pentru că, sub amenințarea șchiopului care era s'o ucidă, ea a recunoscut în fața soacrei și a bărbatului că *Andrei* îi lasă calea slobodă?

Urându-l de moarte și scârbită până'n rărunchi, în Stana ardeau patimile cele vechi, și ele îi dedeau adeseori imbolduri nestăpânite, să plece. Dar când să deschidă porțița avea mereu aceeași senzație: că-i goală în mijlocul uliții și că oamenii se uită cu scârbă la ea. Și nu cuteza să deschidă.

Nu voia să iasă goală între oameni!

Ea stăruia adeseori asupra acestei nebunii, cercând s'o înțeleagă, însă nu putea. Cu cât era ea azi, după mărturisirea aceea mai josnică, mai păcătoasă decât înainte? Cu nimic, de bună seamă! Ba, iată, au trecut câteva săptămâni și ea se purta chiar ca o femeie cinstită. Și totuși, simțământul acela se făcea stăpână pe ea ori de câteori voia să deschidă porțița.

Acasă Stana era mereu posomorâtă. Din ziua aceea nu se mai culcă în casa dinnainte. Hotărârea îi veni dintr'odată: dacă nu mai trebuia — după ce a mărturisit înaintea celor doi, — să se ferească nici de *Andrei*, nici de soacră-sa pentru a părăsi casa, ea ar fi putut dormi foarte bine în mijlocul curții. Și Stana era convinsă, că dacă ar fi fost primăvară sau vară, aici s'ar fi culcat. Ce lucru ciudat! Uite și lucrul acesta așa de ușor de înțeles, că pe viitor poate merge la păcatul ei fără să se mai ascundă de nimeni, o necinstea cumplită, ca și

când și el ar despuia-o de haine și ar arunca-o goală în mijlocul drumului.

Ce prostii! De bunăseamă că-s prostii îngrozitoare, dar cum îi intrau ele în suflet.

Stana durmise deci în tindă, în locul bătrâniei. Ea își luase hotărârea asta, dar nu apucă să i-o spună bătrâniei. Aceasta îi făcu ea însăși aceeași propunere. Stana sta înspăimântată: Cum? Bătrâna știe la ce se gândește ea? Dar soacră-sa nu se gândea acuin de loc că *Stanei* i-e tot atât ori unde va dormi, că de ori unde, poate pleca ori când. Bătrâna se temea de *Andrei*: să nu-i mai vină răul și într'o noapte s'o gâtuie pe Stana. Dar nurorii sale îi spuse numai atât:

— Eu dorm mai ușor. Vezi că-i de rău. De câte nu are lipsă un om bolnav peste noapte? Și așa, Stana durmia în locul bătrâniei. Se simțea umilită știind că nime nu o mai păzea, că de-aici încolo nimănui nu-i mai pasă de ce va face ea, dar' totuși se simțea mai liniștită aici în tindă. În casă cu *Andrei* n'ar mai fi putut dormi: se temea de el, se temea cumplit de piciorul cel de lemn pe care, Doamne-fereste, l-ar putea vedea sărind prin casă. Ea se gândea tot mai stăruitor la grozăvia asta decând, în ziua aceea blestemată, își făcu mai întâi închipuirea asta.

Și, fără să-și mărturisească, poate chiar fără să-și dea seama, spaima ce nu-i mai eșise din suflet din ziua aceea când zări fața de ucigaș a lui *Andrei*, o ținutua acasă tot așa de mult ca și senzația că ese goală pe uliță.

Adevărul era că sufletul ei se tulbură atunci până în adâncuri: văzuse moartea cu ochii. Și gândul morții, deși fulgerător, răscoli până în fundul sufletului păcătos.

Așa că sufletul ei, de-atunci, era mereu involburat și tulbure. Poate pentru că nu se simțea bine, pentru că nu se putea însenina și liniști, stătea acasă.

Fotografie de amator
VARA LA ȚARĂ: *In vârful unui trunchiu dărâmat,
 stă visătoare la umbra răcoroasă a codrului.*

Totuși aproape nu trecea zi să nu meargă până la porțiță. Erau clipe când uita tot ce s'a petrecut și atunci patimile îi răgeau în trup ca niște fiare sălbatice. Și de câte ori cerca să deschidă porțița, îi revenea senzația că iese goală în drum.

Încă a treia zi după încercarea de omor a lui Andrei, Stanei îi veni gândul acesta, nespuse de limpede: „Dacă va muri, nu mai sunt legată prin nimic”. Nu-și putea da seama cum i se născuse gândul acesta, dar Stana vedea în el ceva izbăvitor. Și, într'adevăr, aștepta zi de zi să moară Andrei. Și poate și așteptarea aceasta făcea să-și poată înfrânge patimile ce-o mistuiau.

Într'o zi adăpase de seară vacile, viței. Ionică se dusese la săniat cu alți copii, bătrâna priveghia lângă Andrei curuia-i fusese foarte rău ziua întregă. Stana cu furca de lemn subsuoară, se duse în șură să facă mestecături din pae și fân pentru vaci, la noapte. Dusese două furci de pae din gireadă, dar când să ia fân din *ferdelă*, — o despărțitoare a șurii supt acelaș acoperiș, ca și grajdul — ea dete un țipăt

de spaimă și scapă furca din mână.

Un flăcăiandru sări din fân și acum o strângea, găfâind în brațe. Era băețoiul cu mustața abea răsărită, cu care se încurcase Stana încă înainte de-a pleca Filăru din sat.

— Ce? Ești nebun? Lasă-mă! strigă Stana, și desprinzându-se din brațele lui îl împinse cu putere. Ar fi putut bate cinci ca el.

— Cine dracu' te-a pus să te streкори aici? Hai? Mucosule! Strigă femeea tocmindu-și hainele, năframa. Ea se întoarse, se plecă să-și ia furca. Dintr'o săritură băețoiul fu iarăși lângă ea, o îmbrățișă pe la spate și începu s'o sărute pe ceafă.

Femeea stătu nemișcată câteva clipe, apoi înfuriată de-odată începu să se scuture, să-l lovească cu pumnii în cap, peste umeri. Dar ticălosul se ținea încleștat ca un tigru în spatele femeii. Atunci ea, vânătoare de mânie, se izbi pe spate, peste el, îi desfăcu mâinile însângerându-i-le cu unghiile, se feri, sări drept în picioare și începu să-l izbească cumplit cu călcăiul potcovit al cizmei.

— Mucosule! Nu ți-e rușine! Să piei din fața mea, să nu te mai vad. Cum ai cutezat să te streкори

aici? Tâlharule! Cine crezi că sunt eu?

Ea respira des, întretăiat, cu obrazii aprinși, cu năframa boțită la ceafă.

Dar flăcăiandru nu se mișca. Se uita zimbând în obrazii ei, și ochii lui negri ardeau.

— Pleacă, îți spun, am de lucru! Cine te-a pus să vii aici?

— Ai mereu de lucru! Nu te mai vede nime. Am vrut să văd ce mai faci? Să văd dacă mai trăești ori ba. De ce nu mai ești prin sat? Știi că sunt șase săptămâni de când nu ne-am întâlnit?

— Ei, și ce-i într'asta? Dar dacă ar fi șase ani? Tu o să-mi ceri mie socoteală?

Flăcăiașul tăcu, se lungi în fân. Stana luă o furcă, o duse în șură, îl amestecă cu paele, și veni după altul. Mirosul fânului îi umpluse sufletul. Atâtea amintiri se deșteptară. Vănoșia aceea ce o simți mai înainte în trup, când se luptă cu flăcăiașul, i se topi, și ea simți în locul ei o moleșală adâncă.

— Ascultă Petre, du-te când îți spun! Nu-i frumos să mă pândesti așa.

Tânărul simți numai decât glasul ei schimbat, sări din fân, îi luă furca.

— Îți fac eu mestecăturile!

Și într'o clipă ridică o pală grea de fân, alergă cu ea în șură, mestecă fânul cu paele aurii; mai aduse o furcă și urmă la fel, grăbit, înfierbântat.

— Ei, ce zici? Sunt bune?

— E bine, sunt destule. Acum poți pleca Petre.

Dar flăcăiandru o prinse de mână. Nerușinat, o mânca din ochi. Stana se tulbura tot mai tare.

— Petre, îți spun, nu face prostii! Ar putea să dea cineva peste noi aici. Du-te!

Dar Petru o îmbrățișe și se prăbuși cu ea în mestecături. În clipa aceea un ciocănit ciudat sec se auzi de câteva ori. Stana îngrozită, sări drept în picioare.

— Ai auzit?

— Da!

— Cum? Ai auzit și tu?

— Vezi bine c'am auzit! O vacă a lovit cu cornul în iesle.

Stana privi cu groază în jur, și fără să se mai uite la flăcăiaș, luă furca și eși din șură.

Dar Petru o ajunsese la porțiță când să iasă în curte.

— Stai! De ce ți-e frică? Întrebă el prinzându-i brațul.

Ea își zmânci brațul din mâinile lui.

Gând cântă Firea...

*Cânta în noapte-aceia toată Firea
Un psalm ciudat cum nu s'a mai cântat.
Un psalm duios, cu doruri presărat
Și-a tresărit în larg nemărginirea.*

*De-asupra mea, un cer înnourat,
Sbuenind în plâns mi-a 'nsângerat simțirea
Și-atunci pornit, mi-am răstignit iubirea
În sufletu-mi pustiu.... și am plecat.*

*Povestea mea nu-i singura poveste
Țesută 'n dorul dorurilor noastre,
Ci-i lacrima închisă într'o veste.*

*Să știți și voi că-atunci când cântă Firea
Un psalm de-asupra năzuinței voastre,
Să plângeți, că vi-i dusă fericirea.*

DEM. GÂLMAN.

Sonet.

*Copii nebuni, de ce lăsați minciuna
În sufletele voastre să domnească,
De ce cântați mocirla omenească,
Voi n'ați văzut nicicând în zare, luna?*

*Lăsați în voi simțirea să vorbească.
Deslântuiți cu'n gest superb furtuna
Iubirei și a Milei și nici una
Din mode n'or putea s'o stăpânească.*

*O, de-ați ști voi cum cântă'n nopți grădina.
Și câte stele își picură lumina
Și câte flori parfumul și-l împarte.*

*Vați reîntoarce spre Natură iarăș
Iar din visare-ați face un tovarăș.
Și-ați răsfoi tăcuți nescrisa carte.*

DEM. GÂLMAN.

— Du-te, ți-am spus! N'am să-ți dau ție socoteala de nimic.

— Ascultă, lelițo! Se vede că-i drept ce se vorbește prin sat.

Femeea se înfioră.

— Ce se vorbește?

— Că ți-e frică de bărbat, de, șchiopul tău! De-aceea nu mai ești prin sat. E adevărat că te-a bătut? Că te-a izbit cu piciorul lui cel de lemn?

Vorba asta eșise într'adevăr prin sat.

Până a nu se trezi flăcăiașul, Stana-i arsesse două palme.

— Mișelule! Să nu te mai vad în ochii mei! Și ea dispăru în curte izbindu-i portița în nas. Dar îndată ce se încredință că într'avăr sgomotul acesta îl făcuse vacile, izbindu-și coarnele de iesle, căci iată, chiar acum, în grajd unde se duse, fu martoră, îndată ce se încredință că Andrei, cu piciorul lui, nu se mișcase din pat, simți o nesfârșită părere de rău că l'a lăsat pe Petru să plece, și, în aceeași vreme o ură de moarte împotriva celui ce stătea în casa dinainte, și care o înspăimântă dela plăcerile ce-i ardeau din nou în trup.

Se întoarse în șură, se uită cu grije în ferdelă, se însera și putea să nu-l vadă dar flăcăiașul nu mai era nicăiri.

Ea se trânti în fân și izbucni în plâns. Cum s'a putut schimba viața ei așa din ziua acea blestemată? De cine se temea? Pentru ce nu se mai putea bucura de viață liberă ca mai înainte, fără să-i pese de nime?

Dar acum, îi păsa de cineva?

Ah! da! Era respingător, era prea josnic! Cum? Pentru ce să fie mai respingător ca înainte? Nu-i tot trupul ei acela care ar fi păcătit? Stana se privi cu groază, dar cum întunerecul căzu și nu se mai putea vedea început să se pipăe! Ah! nu! Nu era goală!

Dar ce-i tot trece ei nebunia asta prin cap? Ce înseamnă asta? De ce i-se părea că a ajuns „la marginea nerușinării“?

„Prostii!“ strigă ea tare. „Prostii!“ adause sărind repede în picioare, nu-s decât prostii! Să-l astupe odată pământul, să nu mai rămână nici urmă din el și vom vedea!“

Porni din nou spre casă. Eși în curte, se duse la lemne, tăie un brațisor și luându-le plecă către casă.

Înainte de trepte se opri. Un gând, care nu-i veni până acum, o fîntui locului: „Bine, dar când mă voi scăpa de el, când va muri?“ Făcu repede socoteala în cap: erau nouă luni de când s'a întors Andrei. E adevărat că a slăbit îngrozitor, că e numai schelet, tot așa de uscat ca și piciorul lui cel de lemn, dar totuși ar putea să trăiască încă mult. Oțicoșiiăștia își lungesc așa de neașteptat zilele. Și ea, ce va face?

Își săltă brațul de lemn, strângându-le cu un singur braț, deschise ușa cu hotărârea luată: încă în noaptea asta îl va vedea pe Petru.

**

— Va urma. —

Ghiță

VLADIMIR NICOARĂ

— Zău, coană Smărănducă, nu fii așa de hapsână, soro dragă, și vinde-mi un curcan. Iacă, Duminică împlinesc 24 de ani și vreau să dau băeților o masă. Știi d-ta că numai eu și Napoleon am comandat batalion la vârsta de 24 ani?!

— Treaba d-v! răspunde hursuz coana Smaranda, mutând cu limba din stânga în dreapta, capătul negru al țigarei lipit de buzele ei pârлите. Eu nu vad ce legătură este între curcanii mei și Napoleonul d-tale. Eu, domnule locotinent mi-am amărât sufletul până când am văzut zburătucite curcile estea, mâncazole-ar pârдалnicu, și nu le vând acu măcar să vie tata din groapă. Am să le vând încolo, la iarnă, să prind o leacă de parale, că asta-i toată averea mea.

— Păi, ți-l plătesc coană Smarandă! Îți dau 50 de lei!

— Ce faaace?! Nici c'o sută nu-l dau! Și coana Smaranda sări friptă de pe scaun.

— Stăi, coană Smărănducă, mai stai la noi să ne steie peșitorii!

— D'apoi doar știu că n'ai fete de măritat.

— Am băeți. Am un batalion. Și până una, alta, vreau să-l însor pe amărâtul ista. Nu-i așa măi Vasile?

Vasile, ordonanța locotenentului Todiriță, rezemat cu'n umăr de ușă își întindea gura într'un zimbet posnaș și clipea șiret privind spre babă.

— Uite, coană Smărănducă, te rog în genunchi. Te iubesc cum iubește orbul din naștere lumina soarelui și pentru o dragoste așa de înfocată nu se poate să nu-mi faci hatârul ista.

— Ei, păi d-tale îți vine a zburda și eu nu-mi văd capul de treabă. Mai rămâneți sănătoși.

Și coana Smaranda eși legănându-se ca o rață.

— Afurisită zgriptoroaică îi hârca asta, zise Vasile privind cu ciudă în urma ei.

— Ce ne facem măi frate Vasile? Eu am făgăduit ofițerilor friptură de curcan pe varză călită și vreau *musai* — cum zici tu — să mă țin de cuvânt.

— Apoi d-le locotenent, răspunse a lene Vasile, eu chitesc că am să gădesc aiurea curcan. Da-ți-mi o sticlută de coniac, una din cele mititele și vă aduc eu curcan.

— Să nu te puie dracul să furi, mă pârlitule, că te zvânt în bătae.

— Perească Dumnezeu, d-le locotenent, doar și eu îs om gospodlar.

— Păi dar, frate Vasile, fă cum te-i pricepe.

Coana Smaranda, preteasă văduvă, avea pațima pasărilor. Creștea sute de găini, curci și rațe, dar nu se îndura să tae una, măcar la zile mari. Todiriță căzuse în cantonament la coana Smaranda, și două luni se trudise să mănânce o supă de găină, dar n'a fost chip s'o înduplece. Cu trei zile în urmă, la un păhăruț de vin locotenentul Todiriță scăpase vorba, că Dumineca ce vine va da „băeților“ din batalionul lui o „masă bogată“ cu prilejul aniversării nașterii. Și acum amărât că nu găsea curcanul făgăduit privea trist în curte, la coana Smaranda, care, c'o oală mare plină cu grăunțe își tremura gura chemând la mâncare „pasărilor“.

Un măcăit cumplit răsună în curte, și rațele pântecoase se repeziră în mers legănat la strigăturile babei. Din cele mai ascunse colțuri, găini odolene și doape, claponi greoi și găște gălăgioase veneau în fuga mare spre prispa unde se așezase coana Smaranda și țipa cât o ținea gura: „puii mamei, pui, pui, pui!“ Curcile gânditoare veneau cu gâturile întinse și moțul vânat grămădit deasupra ciocului, iar în urma lor umflat, cu aripile târâș, cu moțul atârând și mărgelile roșii, venea Ghiță, cel mai mare curcan al coanei Smaranda, mândria și dragostea ei. Și pe când coana

*Apele resfrâng în valuri
Razele ce mor,
Turburat se-aprind'e'n mine
Tainicul meu dor.*

*Șueră vibrând în aer
Trudnicul semnal,
Zângănind, se desfășoară
Lanțul de pe mal.*

*Cum de sus de pe covertă
Cu-ochii mă petreci,
Mă coprinde iarăși teama
Că te pierd pe veci.*

Smaranda vorbea cu dragoste și duioșie pasărilor, care înfulicau grăbite grăunțele împrăștiate de mâna ei aspră și pârlită, Vasile, cu ochiu de uliu pânditor privea în curte.

— Ce ziceți d-le locotinent, oare Ghiță ar fi bun de friptură?

— Ești nebun măi Vasile?

— Da nu zic cu gândul rău!

Intreb numai dacă ar fi de-ajuns un curcan așa ca Ghiță.

În aceeași zi, cam pe la asfințitul soarelui, când toate „gobăile“ coanei Smaranda se ascuseră la culcușurile lor, Ghiță venea din livadă împletindu-se amarnic, coana Smaranda, cu țigara lipită în colțul gurei sta la vorbă cu Vasile.

— Ia te uită! Ghiță nu s'a culcat! face mirată coana Smaranda. Unde-ai umblat hoinarule? Du-te la hodină! Dragul mamei, drag, hai cu mama la culcare.

Și vorbindu-i cu gingășie, se apropie de curcan. Dar Ghiță cu ochii păinjeniți, încerca să-și respire coada, încerca să-și întindă aripile, însă o amețală cumplită îl doboră. Se clătină de câteva ori de la dreapta la stânga și se prăbuși cu ciocul în țărână. Cu moțul și mărgelile vinete, cu ochii închiși, se trudea să se ridice mișcând picioarele moleșite, dar după câteva încercări zadărnice, rămase lat, cu ciocul deschis.

— Vai de mine și de mine, moare Ghiță! țipă coana Smaranda. Oare ce-o fi având măi Vasile?

— D'apoi dă, coană preteasă, mă tem să nu fie pustia de holeră. Eu zic să-l tăem până ce nu piere.

— Da cum, Doamne iartă-mă, să tai așa mândreață de curcan.

— Apoi cum socoți și mata, da eu zic să nu-l lași să piară.

— Măi Vasile, mă rog ție, du-l la fântână și toarnă-i apă rece, poate s'o înviora. Imi rupe inima, nici nu mă pot uita la el, zise coana

Despărțire.

*Și ași vrea să frâng în două
Sufletu-mi trudit
Să-l trimet să te 'nsofească
Dor neprețuit.*

*Tainic, lunecând sfioase
Două lacrimi curg
Lăcrămând, și-ascunde fața
Soarele'n amurg.*

*Paică-mi pare că repetă
Valurile mii:*

— „Floare negrăit de dragă
Când o să mai vii?“

GR. VĂJA.

Smaranda cu ochii plini de lacrimi.

— Eu, coană Smarandă, văd bine că Ghiță își dă duhul și nu se mai îndreaptă cătu-i lumea. Da... iacă îl iau cum spui mata, și dacă oiu vedea că n'are leac, apoi cu toată supărarea, cuțitul îl îndreaptă musai.

— Numai să nu văd eu că mor, răspunse coana Smaranda clătinând capul cu tristeță.

Și pe când Vasile ducea pe Ghiță spre fântână, coana Smaranda porni spre casă trăgându-și broboada peste ochii înrouați de lacrimi. Vasile pândea s'o vadă intrată în casă, și cum închise ușa coana Smaranda, făcu scurt stânga împrejur și'n goană porni spre trunchiul în care stă înfipt toporul. Bietul Ghiță strâns sub brațul lui Vasile, cu capul greoiu își căscă pliscul fără să știe că-i dus la moarte.

Când locotenentul Todiriță intra pe poartă, fluerând o doină românească, Vasile din fundul ogrăzei, de lângă trunchiu, îi făcu un semn tainic.

— Ce vrei mă fratē Vasile? întrebă Todiriță apropiindu-se.

— Avem curcan, domnule locotenent, răspunse șoptit Vasile.

— De unde mă nebunule? întrebă vesel locotenentul.

— Coana Smaranda ni l'o dat pe Ghiță, că... era să piară.

Locotenentul făcu un semn de neplăcere și Vasile se grăbi să-l lămurască,

— Păi cum doamne iartă-mă să nu se bolnăvească, dacă băuse toată sticluta de coniac! Bețivă lighioae d-le locotenent! Samănă în *partea răposatului*, cum zice coana Smaranda!

Și Vasile luă pe Ghiță de picioare și porni spre bucătărie să-l jumulească.

Intr'o zi de primăvară.

N. POPOVICIU.

Tiptil, aproape nesimțită, sora de caritate închise ușa camerei No. 125, în care intrase. Se apropie de patul așezat la mijlocul camerei lângă perețele din fund și plecându-se deasupra patului, mângâie ușor cu mâna fruntea bolnavului ce părea, că doarme.

Nu dormia însă. Pleoapele i-se întredeschiseră, adumbrind o pereche de ochi albaștrii, triști, întrebători. Recăzură apoi iar obosite și greoaie.

Un mănunchin de raze străbătu prin geamul mare al camerei de spital. Se împrăstie în valuri de nuanțe rubinii, portocalii pe roșul păturei și pe albul mobilelor. O fâșie de raze ondulate se așternu pe fruntea, pleoapele închise și pe obrazul drept al celui din pat. Sub imboldul unei furnicări de lumină, bolnavul deschise ochii. Dar nu avu putere să-i țină deschiși. Era prea slăbit pentru potopul de lumină ce inundase deodată camera.

— Ce timp frumos... spuse el cu glasul încet al omului slăbit de boală.

— E primăvară. E întâia zi de primăvară — răspunse blând îngrijitoarea, aranjându-i perinile sub cap.

— E primăvară... întâia zi de primăvară... șopti el îndurerat. Și tremurându-și pleoapele, deschise ochii mari vrând par'că să soarbă prin ei tot caldul undelor de lumină primăvarească. Deodată însă ochii lui deveniră triști și o umbră de descurajare mută se lăsă peste lumina lor cu schintei de oțel, în timp ce buzele crispate se strânsură într-un dispreț crud, amestec de ironie și cinism. Amintirea fu bruseă și îi răscoli în suflet realitatea hidoasă a morții apropiate.

— „... În întâile zile ale primăverii, se duce...”

Făcu o sforțare să se gândească la altceva. Strânse dinții în dorința de a-și autosugestiona o fărmitură de putere, de viață din cecece a fost cândva. Deschise brațele și strâgându-și, degetele lungi, osoase în pumn își cauză singur durere. Simți urmele ascuțite ale unghiilor infipte în piele și schintei de viață îi licăriră în ochi.

— Ajută-mă, te rog, vreau să mă scol.

Sprrijinit de sora de caritate, se ridică din pat, se apropie de fereastră și deschise el singur aripile ferestrei.

Uruitul îndepărtat de trăsuri, zgomotul tramvaielor electrice, murmurul pieței, năvăliră deodată în cameră cu o undă de miros de argilă umedă, mirosul aerului întâiilor zile de primăvară.

Bolnavul se propti de geamul ferestrei deschise și cu capul lăsat pe spate, cu gura deschisă, sorbi nesăturat aerul sănătos, care îi intra în plumânii bolnavi și se revărsa din plumâni în tot cuprinsul corpului ca un fluid înviorător. Iși privi ironic trandafiriul pal al obrazului reflectat în oglinda ferestrei... Știa el, că înzădar orice nădejde, orice vis de viață. Organismul său slab n'avea să poată rezista puterei aerului de primăvară. Au spus-o doctorii. Da, au spus-o...

Amintirea reapăru iar, dar nu-l mai impresionă, nu putea să-l des-nădăjduiască mai mult, deoarece nu mai, lega nici o speranță de viață. Au spus-o doctorii — își reaminti el — astă iarnă la căpătâiul lui, credeau că doarme, dar nu dormia și le-a auzit toată conversația. Erau trei cari se consultau asupra boalei lui și toți acești trei s'au întâlnit asupra aceleiași păreri... „Nu o mai duce mult, în întâile zile de primăvară se curată...”

O tusă violentă cu horcăituri, îl făcu să apuce cu amândouă mâinile fereastră. Sora de caritate îi aduse lângă fereastră un scaun, pe care așeză o perină și îl sprijini să se așeze.

Bolnavul rămase cu privirea ținută pierdută în zarea cerului albastru, presărat de nori de-un alb imaculat, zdrențuiți de petele cenușii ale umbrelor.

O companie de infanterie trecea pe o stradă apropiată. Baritonurile puternice ale soldaților se contopiau într'un marș cadentat și se înălțau în văzduh, împrăștiindu-se 'n ecouri ca fărâme de energii frânte dintr'un întreg de forță și acumulate într'un alt întreg abstract ce 'n cântece de doruri, de luptă și de dragoste împrăstia zgomotul vieții, puterea corpurilor sănătoase.

Cu degetele mânei stângi, respirate, bolnavul își strânse fruntea. Ochii lui întredeschși și buzele mușcate, vorbiau de toată suferința unui suflet în care toate visurile se distramă într'un clocot de regrete. Incercă iar să se gândească la altceva. Privi așa în neștire pe fereastră. Privi gânditor rând pe rând coperișele caselor din față, contururile turnurilor bisericilor din oraș,

nourii, cerul. Și zgomotul maiestos al vieții ce se auzia din spre oraș, se pierdea în liniștea supremă a nesfârșitului depărtărilor albastre. În fața acestui univers văzut, în fața întregii energii îngrămadită sub diverse forme în spațuri, bolnavul se simția ca un punct infinit de mic, fără importanță și fără rol. Un punct — eul lui propriu — concentrat din miniaturi infinit de mici a formelor, culorilor lucrurilor, ființelor lumii văzute și închipuite; un punct în care se săpa tot mai mult un gol, golul care desființa „eul” redând mării Lumi formele și culorile împrumutate provizor...

Și cu privirea pierdută în albaștrime, bolnavul își mișcă buzele într'o înfiripare de fluerat; fredonă ușor neauzit de nimeni o arietristă improvizată din regrete și renunțuri. Amintiri se desprindeau din creierul său, fugare și spălăcite, mai apoi tot mai luminoase, închegate într'un lanț de întâmplări din trecut... Întâii pași în viață, copilăria plină de farmec, anii lungi de studiu. În școli fusese unul dintre elevii iubiți. Cetise mult și gândise și mai mult. Mergea spre o țință bine stabilită cu un bagaj de cunoștințe serioase și cu convingerea, că va produce ceva pe direcția hărăzită lui de soarte. Și atunci a venit războiul. A venit războiul, hidosul monstru, care a fărâmițat în unghiile ghiarelor sale veacuri întregi de muncă, hidosul, care a dărâmat toate planurile ca pe niște cetățui de nisip. Rob al atotputerniciei altora, aparat automat de mișcare comandată, a luptat pe toate fronturile Austro-Ungariei, mai apoi ajuns prizonier în Rusia, tradiționalul glas al sângelui sfântit prin spânzurările suferite în lungul șir al generațiilor trecute, l-a mână în mod instinctiv acolo unde bubuia iar tunul, unde bubuia însă pentru un scop. Acolo unde era chemarea sângelui. Și astfel a ajuns voluntar în armata română. A luptat din nou. De astădată cu dragoste și sub imboldul voinței de a învinge. Un glonț l-a înghenunchiat în fața Tisei și cu plumânul sfârticat, sângerând, a oftat mulțumit închipuindu-și uriașa distanță pe care o străbătuse luptând dela lași. În spital, abia după câteva luni, l-au declarat din nou apt de serviciu, iar după un an dela ieșire din spital, a reintrat din nou, deastădată mai trist, mai ofilit... Și de atunci și-a îngropat în fiecare zi un vis, o speranță... N'a scris nimic despre boală părin-

șilor. Să-i cruțe de durere. Ei îl cred sănătos, vesel... și acuma s'a sfârșit. O zi, un cias poate și punctul negru al eului său avea să dispară... Războiul... La ce m'am străduit să învăț, la ce am muncit atâta — se gândi el — la ce, când nu am fericirea să iau folosul muncei mele. Nu cunosc viața. N-am putut încerca încă să scot strigătul de învingere al forței mele... Voiu trece în haosul de lumini și umbre al Marelui Intreg, fără să-l fi putut cuprinde în deajuns în creierul meu... Voiu muri și nu am trăit încă.

Nemărginită durere se deslănțui în sufletul său, durere fără de margini care pune stăpânire pe întreg sufletul devenit uriaș în raport invers cu totala slăbire a fizicului.

— Dacă încăodată ași mai putea trăi. O zi, o singură zi, în care să simt tot farmecul vieții. O zi înaintea veșniciei de nesimțire...

Și deodată se simți cutremurat de răceala zidurilor spitalului, cimitir cu etaje de cadavre vii. Se simți atras ca de un magnet uriaș de lume, de oraș și în puterea voinței mai tari decât fizicul debil, simți curgându-i în vine un sânge mai puternic, resimți cum se apropie viața și-i împrăstie tremurători flori în tot corpul... Erau ultimile picături de energie, cari concentră în ele puterea unui întreg.

Se ridică grăbit, deschise ușa garderobului în care, își avea hainele. Cu o grabă nervoasă și cu sforțări mari începu să se îmbrace. Odihnea din când în când câteva minute. Puterea dorului de viață îi insufla însă atâta putere, încât fu în stare să se îmbrace. Mai greu trase cismele. Erau de lac și nepurtate. Le făcuse pentru logodnă... Logodna lui... Iubise o fată, o iubise cu pasiunea dumnezeirii care investimăntează un lut de femeie în toată sfințenia frumosului, în toată sfințenia cultului pentru sublim... Chipul ei își săpase în sufletul-lui urme adânci și înlocuiau în gândirea lui noțiunea de frumos. De sub degetele ei catifelate mici, s-au revărsat în sufletul lui cele mai vrăjite melodii ce le-a cântat vreodată un pian și'n valsurile în cari a purtat pe brațul lui corpul ei ușor, a simțit superlativul fericirii închipuite... Nelly... isvor de iluzii, altarul gândurilor celor mai curate pe cari le-a putut naște vreodată un suflet... Iubise o fată. A fost de mult, de mult. Un vis cu aripi prea grele pentru purtătorul lor...

Tresări ca de o amintire tristă.

Un zimbet ironic flutură în colțul buzelor sale... A fost de mult. Iubise o fată... Lutul era lut și divinizarea nu-i aparținea decât vremelnice... Se măritase cu un altul.

Își trecu mâna cu degetele resfirate prin păr și în picioare în fața oglinzii, Căpitanul Tiberiu Muntean, se privi certător, întrebându-și par'că chipul reflectat în cristal, dacă va putea rezista încă o zi, o singură zi... Privi cu scârbă jur-împrejur și șpionând coridorul, părăsi camera, unde suferise luni de zile.

La început încet și șovăitor, mai apoi tot mai grăbit, mai înviorat de dorul de a trăi, trecu prin coridoarele lungi și se scobori în curte. Nu întâlni decât câțiva bolnavi stingheri. Respiră ușurat când se văzu în stradă. Trecuse prin emoții și se simțea oboșit. Se întoarse și privi cu groază zidurile reci mohorâte ale spitalului. I-se părea, că aceste ziduri, iau chipul unui monstru hidos și respingător, care își întinde brațele să-l cuprindă ca pe o pradă scăpată din ghiara sa și involuntar își iuți pașii. O birjă trecea pe strada pustie. N'avea putere să strige, făcu un semn birjarului care îl văzu și îl ajută să urce.

Avu un acces violent de tuse provocată de zdruncinăturile birjii. Erau ciasurile târzii după masă. Trecu pe lângă un cinematograf. Întră. Nu ca să vadă filmul, simțea un dor nespūs s'asculte muzică. Știa, că în acest cinematograf cânta un taraf de lăutari. Se juca o dramă. Muzica cânta o arie necunoscută dintr'o operă... Cântau slab, dar sufletul primea acordurile prin sensibilitatea ce creează singură arta. Ascultând muzica, el asculta vocile propriului său suflet.

Aerul îmbăcsit îi făcea însă rău bolnavului. Simțea că se înăbușă. Ieși și cu pasul încet, nesigur, se îndreptă înspre un parc apropiat. Sufletul îi era plin de lumină și nu mai simțea durerea ce i-o provoca tusea seacă cu horcăituri înăbușite.

Se făcea seară. Ramurile arborilor din parc se proiectau pe un fond ruginiu luând forme de schelete negre în dosul nuanțelor de aur portocaliu și rubiniu în ultimele raze ale soarelui din ziua aceea. Un vânt aspru îl făcu pe bolnav să se razime de un copac și să se așeze jos pe pământul încă umed. Nu era nimeni în parc. De departe se auziau huruiturile rezezi de

tramvaie și se aprindeau rând pe rând becuri electrice.

O tuse puternică îl apucă iarăși. Simțea că se înăbușe, ar fi vrut să cheme ajutor, dar nu putea striga și de ar fi putut nu îl auzia nimeni. Se mai liniști, putu să respire. Nu știa ce va face și nici nu-i plăcea să se gândească la aceasta. Se gândia. Aici întunerecul cu scheletele de arbori despuiați și umezi, dincolo, aproape de-aici mii și mii de becuri electrice ce 'n scânteieri orbitoare, aruncă fulgere pe briliantele, pietrele scumpe ce strălucesc pe piepturi albe de femei, ce binoclează în teatre. Muzică. Valuri spumoase ce țâșnesc din sticle de șampanie, în răsete zglopii de fete, zingănit de pahare, miros de vioarele... Viața acolo și aici moartea. Dincolo ei, cei sănătoși, aici muribundul...

Sufletul i se umplu deodată de revoltă. Muribund? Da. Dar pentru cine, pentru ce?... Războiul... Războiul...

Simți că se înecă, nu mai poate respira. Tusa îl apucase din nou deastădată cu mult mai puternică și fără iertare. Două fulgere, ultimele fulgere, îi străbătură privirea și ochii se injectară, în timp ce capul îi căzu greoiu ca plumbul pe piept și cu mâinile deșirate făcute pumn căuta să-și rupă gulerul ce-l strângea, sugrămându-l. Era totul în zadar. Hidoasa realitate îl pândea în masa compactă de întunec, în timp ce muribundul se întinse pe pământ cu pocnituri de gase înțepenite. Un zimbet sarcastic, între spumele gurii, pronunța par'că stins cuvântul ultim al unei idei fixe împietrită într'un creier mort: „Războiul...”

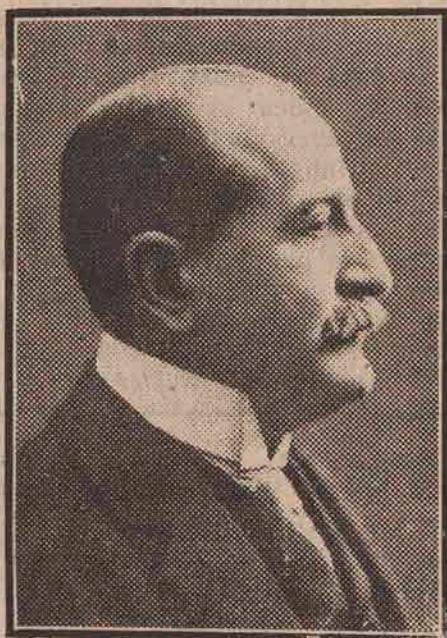

Expirând cu acest număr abonamentul plătit pe jumătatea primă a anului curent, rugăm stăruitor pe iubii noștri cetitori, ca să se îngrijească cât mai neîntârziat de reînnoirea abonamentului.

† Take Ionescu

O știre laconică anunță moartea marelui patriot și om politic Take Ionescu, care a fost una dintre cele mai reprezentative figuri politice din ultimele decenii. Un talent extraordinar, o putere de sesizare admirabilă, un orator fără asemănare, — D-I Take Ionescu a fost unul dintre rarii oameni politici, care, datorită de un spirit de prevedere politică rar, mai ales în ce privește chestiunile externe, — a știut să înfiripe o mulțime de legături valoroase cu

oamenii conducători din streinătate, legături pe care nu a întârziat nicio clipă a le pune în serviciul patriei. Ultima sa operă de politică externă: *Mica Antantă*, este de-o însemnătate atât de uriașă, încât întunecă orice altă înjghebare asemănătoare și rămâne pentru autor un perpetuu titlu de glorie, iar pentru România zilelor noastre o pavază dintre cele mai puternice.

Neamul românesc deplânge cu toată tristețea moartea prematură a aceluia, dela care se putea aștepta încă atâtea fapte mari în viitor. Dumnezeu să-l odihnească în pace!

*

Ce nu știe Societatea Scriitorilor români.

Deunăzi s'a ținut o nouă adunare generală a S. S. R. cu sediul în București și cu acest prilej s'a confirmat o nouă serie de membrii în eclectica societate bucureșteană. Ne-am fi așteptat, ca după atâtea probe de nepăsare, societatea măcar de data aceasta să ție seamă și de manifestarea literară a „provinciilor anexate“.

Ei bine, nu s'a făcut. Comitetul S. S. R. a dat dovadă că-l interesează mai mult situația sa, decât prestigiul Societății pe care-o conduce. El nu știe de pildă că în Ardeal scrie de-un sfert de veac d-l *Alexandru Ciura* și că cele 4—5 volume ale sale au fost cetite și răscitite de-un număr de cetitori mult mai considerabil, decât atâtea volume ale atâtor membrii din înalta societate bucureșteană. Dacă ar fi știut acest lucru Onorata Societate, poate ar fi chemat în sânul său pe d-l Ciura, măcar acum, după atâtea băeți tineri, a căror volume zac încă într'un colț obscur al depozitului editorului.

*

Scriitori ardeleni premiați de Academie. În anul acesta Academia a distins pe doi dintre scriitorii ardeleni tânări, pe D-nii *Ștefan Meteș* și Dr. *Silviu Dragomir*.

Amândouă istorici de seamă, premiile date d-lor Meteș și Dragomir sunt o reconfirmare a înaltei considerații, de care se bucură Ardealul în fața oamenilor de știință.

*

Cum era odată. O statistică de comparație a prețurilor dinainte de războiu cu cele de azi, ne-a făcut să ne aducem pentru o clipă aminte de „vremurile vechi“, cari nu vor mai reveni, cu siguranță, niciodată.

În 1914, adevărat acum opt ani abea, plătiam suta de kilograme de smochine cu 46 coroane, iar azi le plătim cu 16.000 de coroane, colofonul cu 32 coroane, azi cu 10.000; uleiul de mașini cu 26 coroane, azi cu 22.000; scorțișoara cu 180 coroane, azi cu 40.000; hârtia cu 30 coroane, azi cu 6000 coroane și așa mai departe.

Copiii și nepoții noștri vor regreta și ei aceste vremi pe care

le-am trăit noi și cu greu numai vor putea înțelege cum s'a putut cumpăra odată cu 34 coroane o sută de kilograme de orez, când azi se cumpără cu 7000 de coroane.

„Versuri triste“ de Nicolae Badiu. Urmărind pagină de pagină „Versurile triste“ ale d-lui Nicolae Badiu, originar din Banatul de sub stăpânirea sârbească, — prin suflet și se perindă icoana duioasă a pământului pe care te-ai născut și de care te izolează o frontieră păzită și de-o parte și de alta cu toată îndârjirea și îndărătnicia. — D-I N. Badiu părăsind plaiurile, pe care s'a născut, a adus cu sine o comoră de nobile sentimente și în versurile sale triste și adesea frumoase, vezi tânguirea după Banatul de dincolo de graniță, după satul pierdut și după fețele cunoscute rămase pe-un pământ pe care autorul nu-l mai poate vedea. N'or fi având versurile d-lui Nicolae Badiu nu știu ce formă aleasă, au însă un suflet, care este cu atât mai de prețuit, cu cât este pe deplin sincer.

*

Moartea poetului basarabean Tudose Roman. Cetitorii noștri își mai aduc poate aminte de darea noastră de seamă, pe care am făcut-o în Nr. 1 al revistei *Cosinzeana* asupra poetului basarabean orb Tudose Roman. Nu știam atunci, că în clipele acelea, când puneam sub tipar șirele noastre, — poetul Tudose Roman nu mai era, căci se mutase de pe plaiurile mândrei Basarabii, dincolo pe cealaltă lume, unde nu sunt nici dureri și nici desiluzii. Abia acum aflăm acest lucru dintr'o publicație basarabeană, în care cetim, că poetul nenorocit în scurta lui viață a fost în timpul din urmă dat uitării de toți prietenii și moartea lui n'a fost înregistrată de nici un ziar măcar. De ea s'a aflat abia acum dela D-I Pantelimon Halippa, fruntașul politic și scriitorul basarabean, care a ținut atât de mult la nenorocitul poet orb al Basarabiei.

*

Politeță franceză. În Paris există o ordonanță a Prefecturii poliției, în sensul căreia călătorii din autobuse, tramvaie și vehicule de transport în comun, sunt datori să-și cedeze locul în caz când în mijlocul lor vre-un mutilat de războiu s'ar găsi fără loc. Acest ordin datează de pe timpul războiului, când bieții eroi veniți fără câte-un picior de pe câmpul de luptă erau îmbrânziți și călcați de călătorii privilegiați, cari nu făceau armată.

Măsura aceasta s'a repetat deunăzi din nou în Paris, când Prefectul poliției a ordonat, ca femeile cu copii de prima vârstă să fie tratate în acelaș fel, ca și mutilații de războiu. Această ordonanță foarte salutară a fost cu bucurie primită de toată presa și ea dovedește extraordinara politeță franceză, care se găndește și la comoditatea unei vrednice femei, care crește brațe de lăptători Țării.

Soartea văduvelor chineze.

Un publicist german dă următoarele informații asupra văduvei chineze, după moartea bărbatului său: Odată cu moartea soțului, femeia, ca văduvă și mamă ajunge la cea mai deplină putere, pe care o poate avea o femeie în China. Propriu zis femeia nu ia locul bărbatului, deoarece conducerea cultului strămoșilor nu trece asupra ei, ci asupra copilului cel mai în vârstă. Cu moartea tatălui însă văduva dispune în mod absolut de toată averea răposatului și de toți copiii.

Dacă văduva are însă socri, atunci ea este obligată să trăiască și mai departe în casă și să slujiască socrilor, fiind ea considerată chiar după moartea bărbatului ei ca o proprietate a acestuia. O văduvă care se mărită pentru a doua oară nu poate duce nici un ban din casa bărbatului răposat, în casa noului bărbat. Copiii rămân deosemena în casa părintească. Având fiecare femeie de funcționar în China un titlu și un rang potrivit funcțiunii bărbatului său, văduva de funcționar măritându-se din nou pierde titlul și rangul avut după bărbatul său dintâi și mai capătă și o pedeapsă de 100 de bețe. Această pedeapsă o mai ia și femeia, care se mărită din nou fără să țină doliul stabilit de obiceiurile străbune.

Un chinez nu bucuroș ia de soție pe văduva cuiva, fiind credința, că prin aceasta se deposează un mort de-un bun al său și fiind văduva care se mărită din nou disprețuită. Dacă totuși sunt cazuri, că o văduvă se recăsătorește, aceasta se datorește faptului, că *văduvele sunt foarte ieftine*, pe când prețul unei fete tinere este foarte mare, că nu toți își pot permite să ia de soție o fată. — Contractul de căsătorie a unei văduve se face după anumite reguli, care se țin cu stricteță, ca să nu se abată nenorocirea peste casă. — Sunt și ca-

zuri, când văduva urmează pe bărbat și în mormânt.

Ghicatori.

Deslegarea ghicitorilor publicate în Nr. 9—10 este următoarea:

I.

În vaduri ape repezi curg
Și vuet dau în cale,
Iar plopi în umedul amurg
Doinesc eterna jale.
Pe malul apei se 'npletesc
Cărări ce duc la moară
Acolo, mamă, te zăresc
Pe tine 'ntr'o căscioară.

GH. COȘBUC.

II.

Fiți în pace între voi.

III.

Mă aflu într'un cerc de amici.

Au deslegat corect în întregime sau parțial aceste trei ghicitori următorii cetitori ai noștri:

Ilariu Timoc, inv. Feldru; Ovidiu Pop, elev în clasa V. liceală, Brașov; Al. Chicinașiu, căpitan în rezervă, Turda; Pompeiu Grigorița, student, Cluj; Lucreția Georgescu, studentă, Cluj; Adam Pascu, Dobra; Victor Romocea, inv. de stat, Bobota; Irina Horasz, Sânnicolaul mare; Scumpa Demian, Sânnicolaul mare; Stela Ardelean, Sânnicolaul mare; Stevița Puta, Sânnicolaul mare; D. Gh. Dicu, Sânnicolaul mare; Aurel Vlad, Arad; Radu Draia, inv. Criștior; Scriba Octav, Iași; Viorica Slăvoacă, Cluj; Aurel Butean, Baia Mare; Octavian Receanu, contabil, Miercurea-Ciuc; Munthiu N. elev liceul Gh. Barișiu, Cluj; Mindirigin N. Mihai, Dorohoiu; Nicolae Sârbu, soldat, Cluj.

Incercări neizbutite au fost 4.

Premiul a fost câștigat de *Radu Draia*, învățător în *Criștior*.

Ghicioare de cuvinte.

...v.s.a .o...ră .ă c. p.e.u
.r.a .um...ă .a.t. .el.r
.e v.r p.te. .i.i .ă.ă .re
...lă a...t .o. .e .i.e.e

Asezându-se litere singuratic pe-trivite în locul punctelor vom ob-ține cuvinte cari dau o frază cu înțeles.

Deslegarea acestei ghicitori ni se va comunica cel mai târziu până în 10 Iulie a. c.

Cărți și Reviste.

Am primit la Redacție:

1. *Constantin Șăineanu*: Romanul francez. Editura Steinberg, București. Prețul 12. Lei.
2. *Constantin Șăineanu*: Istoria literaturii franceze. Editura Steinberg, București. Prețul 7 Lei.
3. *Nicolae Badu*: Versuri triste. Tipografia Națională, Lugoj. Prețul 6 Lei.
4. *Enache Văcărescu*: Poezii. Cartea Românească, București. Prețul 1 Leu.
5. *C. V. Gheorgiu*: Raze vizibile și invizibile. Cartea Românească, București. Prețul 2 Lei.
6. „*Licăriri*”, revistă trilaterală, anul I. Nr. 17—20. Galați, str. Trei Ierarhii, 12.
7. „*Albina*”, revistă enciclopedică populară, anul XXI. No. 20—21. Str. Lucaci No. 28, București.
8. „*Moldova dela Nistru*”, revistă ilustrată basarabeană, supt direcția d-lui D. V. Păun. Anul III. No. 6—7. Str. Chiev 65, Chișinău.
9. *Arhivă C. F. R.*, revistă pentru cultura profesională a funcționarilor C. F. R. Anul I. Nr. 1. Redacția și administrația gara Chișinău.
10. *Prosper Mérimée*: Carmen, povestire. Editura Cartea Românească. Prețul 3 Lei.
11. *Alphonse Daudet*: Scrisori din moara mea. Editura Cartea Românească. Prețul 3 Lei.
12. *M. Eminescu*: Proza literară, cu introducerea de Ion Scurtu. Editura Cartea Românească. Prețul 3 Lei.
13. *Prof. M. David*: Munții apuseni. Editura Cartea Românească. Prețul 3 Lei.
14. *P. Rosiade*: Morcovul și alte legume. Editura Cartea Românească. Prețul 2 Lei.
15. *C. Negruzzi*: Povestiri: Editura Cartea Românească. Prețul 1 Leu.
16. *Enache Văcărescu*: Poezii. Editura Cartea Românească. Prețul 1 Leu.
17. *I. Agârbiceanu*: Scene. Editura Cartea Românească. Prețul 15 Lei.
18. *M. Sadoveanu*: Povestiri din războiu. Editura Cartea Românească. Prețul 18 Lei.
19. *Foaia Tinerimii*, anul VII Nr. 7. București, Str. Ștefan Mihăileanu Nr. 20.
20. *Toma Cocișiu*: Povești și legende. Tipografia Saminarială, Blaj. Prețul 2 Lei.

SCRISORI DELA REDACȚIE

D-na Aurelia Moga Oradea-Mare:
Am primit 50 Lei. Abonamentul este achitat până la 1 Oct. a. c.

Dr. Vasile Pop, Brâncovenesti.
Vă mulțumim pentru frumoasele cuvinte adresate și ținem să vă asigurăm, că niziunța noastră este constantă de-a da revista din ce în ce mai bună.

Iliodor Ivanciuc, Dragomirna. La cererea D-v confirmăm primirea sumei de 100 Lei, cu care ați plătit abonamentul pe anul curent.

Un elev. Lipsa de selecție în expresii, greșelile de limbă și de verificare fac ca poezia D-v să nu „satisfacă toate punctele esențiale și particulare a unei poezii publicabile“.

Uzina electrică a orașului
conducerea societății

„Ganz“

Cluj, Calea Reg. Ferdinand
39. (Palatul Széky)

— Telefon Nr. 408. —

Execută instalații electrice și transmisiuni de curent. Pe comandă livrează instalații de motoare electrice. Lampadare și materiale pentru instalații permanente în depozit. — 8-21.

DEPOZIT la:

INTREPRINDEREA ROMÂNEASCĂ
electrotehnică și mecanică

Teodor Maior

Cluj, Calea Victoriei 7.

— Telefon Nr. 577. —

Instalații de orice fel. Materiale. Proiecte gratuit

Anunțuri de logodnă,
de căsătorie și funebre,
Invitări la petreceri,
Tipărituri pentru cancelariile secretarilor comunali și ale advocaților,
Imprimate pentru bănci,
Afișe mari, foi volante, prețuri-curente, reviste, cărți de școală și literare

lucrate artistic și ieftin
se pot face numai la:

Tipografia Dr. S. Bornemisa.

::: Tipografia revistei ilustrate „Cosinzeana“ :::

— Cluj — Piața Cuza Vodă Nr. 16. —

Cereți informații și oferte în tipografie

Cele mai preferite beuturi ale amatorilor de bere:

Calitatea neîntrecută Cluj
a berei albe „MONOSTOR“

și a berei brune „CĂLUGĂRUL“ specială.
Se capătă pretutindeni.

7-12

LA „AUTO MECANICA“ CLUJ

Reprezentanță Generală a

S. R. A. și LEONIDA & Co UNITE

BUCUREȘTI

A sosit:

Un mare transport cu articole de sport:

Mingi de Tenis, Minge de Footbal, Ciorapi,
Ghete, Cordoane de Footbal, etc., etc., etc.,
— Cauciucuri: de Motociclete și Biciclete. —

Marca Bergougnan Clermont-Ferrand

Prețuri excepționale!